છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

પહેલી ચોપડીના

ડિકટેશન શિક્ષક ભાગ ૧.

પહેલા ધોરણના

'મુખગણિત શિક્ષક'

… આના

સ… …હક સ્વાધીન

કિંમત ૦-૨-૬

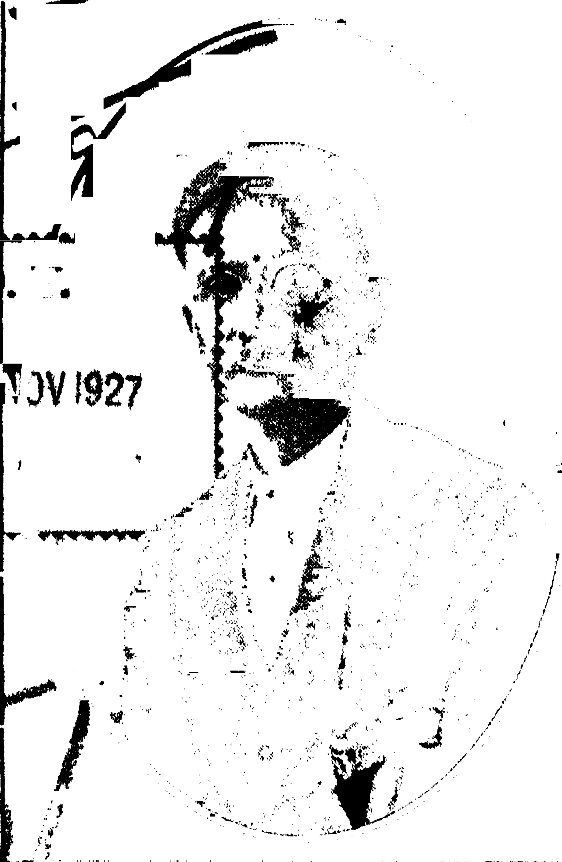
પોસ્ટેજ જુદું

અકટોબર

સને ૧૯૨૭

પહેલી ચોપડીના

આ… અઢી …ના.

…નલાલ મોતીરામ શાહ.

'મુખગણિત …ક્ષક' વગેરેના કર્તા—શાહપોર–સુરત.

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

Surat.

—: પહેલી ચોપડીનો :—

ડિક્ટેશન શિક્ષક

—: ભાગ ૧ :—

રચનારઃ—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"મુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા
રચનારનું ઠેકાણું:—શાહપોર, સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તાઃ—છગનલાલ મોતીરામ શાહ,
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

મુદ્રકઃ—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.
મુદ્રણાલયઃ—"શંકર" પ્રી. પ્રેસ. ચૌટાના પુલ પર ટાંકી પાસે—સુરત.

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૨ મી

સંવત ૧૯૮૩] [તા. ૨૭-૧૦-૨૭.

કિંમત અરધો આના (પોસ્ટેજ જુદું)

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

—: પહેલી ચોપડીના :—

“ડિક્ટેશન શિક્ષક.”

પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

પાઠ ૧	પહેલાં	દીવા	બાળક	સોમવાર
દિવાળી	કેટલાક	મૂકે	બહુ	કેડે
અક્ષર	લીંપેગુંપે	સારૂં	હરખાય	મંગળ
ઊઠયાં	ખડી	જમવાનું	પાઠ ૨	બુધવાર
નિશાળમાં	ચુના	લુગડાં	ત્રીજો	ગુરુવાર
સઘળાં	ધોળે	ઘરેણાં	છેલ્લો	બેસાડે
છોકરાં	સેવ	ઘાલે	વિષે	મુસલમાન
થોડેક	પાપડ	દારૂખાનું	સવારથી	જુમેરાત
જોડી	સંજોરી	ફોડે	સુધી	શુક્રવાર
આગળ	ઘુઘરા	ગીત	ગણાય	શનિવાર
વળી	તેટલા	બધાં	રવિવાર	સાતમો
ઘણુ	આંગણામાં	દિવસમાં	રવિ	સાત
વરસમાં	સાથીઆ	ફટાકડા	સુરજ	અઠવાડીઉં
દહાડા	પૂરે	ફડફડ	સાહેબ	ચોથો
ભેગી	બારણે	ફૂટે	દેવળમાં	છઠ્ઠો

પાંચમો

પાઠ ૩

નિશાળ
રહ્યો
ફરતી
દરવાજા
પાટીઉં
ચંચળ
બતાવ્યું
ફૂલઝાડ
ચંપેલીની
વેલ
ગુલાબના
છોડ
કસરત
બધાંને
વાવટા
ગમત
ઘંટ
વગાડવાને
મોગરી
અંદર
અહીં
મહેતાજી
પાટીઆની
સીસી
નકશા
નકશો
ચિત્રો
ટાંગેલાં
કાઢેલાં
ખુણામાં
ઘોડી
લખોટાનું
ચોકઠું
કબાટ
ચોપડીઓ
ઘોડો
કુતરા
કેળું
દાડમ
માટીનાં
બનાવેલા
નહિ
મઝાની

પાઠ ૪

નિશાળીઆ
શિખામણ
ઇશ્વર
જ્ઞાન
નિત્ય
પરોઢીએ
ઊઠીને
દાતણ
નાહ્યા
પાઠ
કહ્યું
ગુરુને
મળશે
જ્ઞાન
જુઠું
આળસ
અંગ
સંગ
ચોડી
ચિત્ત
શિક્ષા
નહિ
નીસરી
પાંસરૂં

પાઠ ૫

લુગડાં
લાગ્યો
પહેરેલાં
છોટું
થઇશ
ટોપી
ધોળલી
અંગરખી
મંગાવી
મનુ
જોડીઓ
નહિ
દરજીને
બોલાવીશ
કરાવીશ
સાંજે
બજારમાં
લેંઘી
સુરવાલ
ફળીઆના
કોટ
દેખાય
મણી
સાંભળીને

ઘાઘરી
ઓઢણી
બદન

પાઠ ૬

ચોકખાઈ
ચોકખા
કાસમ
કપડાં
પહેરણ
ધૂળમાં
રમ્યો
જોઉં
નાહું
ડીલ
ચોળીને
નાહતો
ગંદી
ગંદાં
અડાય
ફોલ્લા
ખસ
ધોવડાવવાં
ધોનાર
ધોઈ
ચોળવું
ડાઘા
વાડા
આંગણામાં
ગંદવાડ
ગંદી
માંદા
વિષે
કવિતા
શીખવું
ઓટલો
ચોકખું
સૌ
મુખડું
દીલમાં
નાથ

પાઠ ૭

વરસગાંઠ
ભાળ્યો
કર્યો
ક્યારે
આપ્યા
અડાડ્યો
જગુભાઈ
ઊઠીને
ઝટ
આઠમું
બેઠું
પૂછ્યું.
કહ્યું
સાંભળી
બોલ્યા
મહીના
દસમું
બેસશે
વારૂ
ક્યારે
બારમું
કંસાર
ભાણો
બોલાવ્યાં
મંડ્યો
ભાત
કઢી
અડાડ્યો
સૌ
ધોઈ
ઊઠ્યાં
પાન
સોપારીનાં
બીડાં
આપ્યાં

પાઠ ૮

સગાં
વહુ
ભત્રીજો
થાઉં
ભાણેજ
કહેવાઉં
ફુઓ
માસી
માસો
પીતરાઈ
મોસાળ
મસિઆઈ
ફોઈઆત
સાળીઓ
સાવકાં
દૂધભાઈ
જમાઈ
સાસુ

સસરો
વેવાઈ
વેવાણ

પાઠ ૯

વિષે
કવિતા
બહુ
હરખાઉં
જાઉં
ચાંપે
સાથ
સીડે
બાથ
ધવરાવે
ખોળા
પંપાળીને
દુખડા
પંખી
કલોલ

સંભાળ
જાત
ગભરાતી
ખૂશ
ઉંઘાડવાને
માંદા
ઓસડ
પેટ
સૌથી
હેત

પાઠ ૧૦

ત્યાં
બોલ્યો
પ્રમાણે
સોરાબજી
ઓરડામાં
કહ્યું
બોલાવ્યો
આવ્યો

ભણાવી
રહ્યા
બારણા
પૂઠે
ઉતર્યાં
અહીં
ગાદી
બધું
લીધું
જોયું
માંડયું
વખાણ
કર્યાં
કહ્યું
કહેવાશો

પાઠ ૧૧

ઉજાણી
પીરસ્યાં
બબ્બે

મટુભાઇ
કનુભાઇ
કયાં
આશોપાલવ
ઝાડ
શંભુભાઇ
લઇશું
વિના
પૌંઆ
ધાણી
વધારેલાં
મીઠાં
લીંબુ
દરાખ
નારંગી
ખારેકી
દળનો
લાડુએ
શેરડી

બેસીશું
શેતરંજી
પાંદડાં
કુલડીઓ
પાથરણું
આવ્યું
સીધી
બેસાડયાં
થાળી
વાડકો
ચટણીની
મૂકયાં
વાડકામાં
માંડયું
તૈયાર
ધોઇ
નાખ્યા
ખૂબ
મઝા

પાઠ ૧૨	સઢવાળો	પાઠ ૧૪	માધુ	સોળ
હોડીની	પૂછીશ	પાળ	કીડીઓ	પડયા
એકઠા	સુંદર	પથરે	છૂંદે	કહ્યું
જોઈશું	પાઠ ૧૩	ફેંકાફેંકી	દુઃખ	યાદ
તળાવના	મળ્યો	ધડાધડ	ચીનુભાઈ	ભૂલીજ
જુઓ	મઝાનો	માર્યાં	શકતી	ગજા
વાદળી	ખંડ	ડાહ્યો	તળેથી	ઉપરાંત
દોરી	ઇનામમાં	ઊઠયો.	નીકળવાને	પાઠ ૧૬
ખેંચે	કાંચળી	દેડકો	ઈજા	એનઘેન
દોડે	કરાવીશ	પ્રાણીઓને	આપણે	ડાહીનો
ધીરુની	માણેક	બંધ	ઢોર	ઘોડો
રામુની	મળ્યું	સંભાળીને	સંભાળ	નક્કી
પછાડી	રડયા	દુઃખ	તેટલું	છુટ્ટો
જગુની	વિના	નુકસાન	વખતસર	છૂટયો
સરત	મોકલશો	હાણ	સાફ	કંઈ
ઉમેદની	પરીક્ષામાં	પાઠ ૧૫	નીરવાનું	વારૂ
નબળી	રડાવશો	પ્રાણી	જાણ્યું	દાવ
જણાશે	નહિ	દયા	સૌને	જણ
જીત્યો	માસી	ખીજ્યા	બળદને	થાઉં

ખોળામાં
માથું
મૂકીને
બંધ
વાંસા
આંગળી
મૂકવા
તૈયાર
પૂછ
સમજ્યો
નહિ
પૂછું
મૂકી
હોશિયાર
સેળભેળ
સંતાવા
છુટશે
અડશો
છોડી

રહ્યો
મૂકનારને
ઓળખ
શંકર
શાબાશ
ઉતારી
દીધો

પાઠ ૧૭

ચપ્પુ
ગમ્યો
આણ્યો
પૂછ્યું
દેશાઈ
લલ્લુ
ગાળો
જુઠું
ઘણું
હેત
દહાડો

વખાણ્યો
ઊઠ્યો
મંડ્યો
પાઘડી
દીઠી
મૂક્યો
કાપ્યાની
નીકળ્યા
પૂછ્યું
સૌએ
સાંભળીને
ખોટું
કર્યું
સાચાબોલું

પાઠ ૧૮

વાઘ
મશ્કરી
પસ્તાય
બચ્ચાં

સીમમાં
બકરાં
દહાડો
અમથી
બૂમો
આવ્યા
ધાજો
એટલામાં
આસપાસ
ખેતરવાળા
દોડી
જોયું
પૂછ્યું
ક્યાં
ત્યારે
હસવા
બાપડા
શરમાઈ
ખોટું

લાગ્યું
ગભરાઇને
માણસોએ
નાખ્યાં
તેટલાંજ
સાંભળી
ખેડુત
બગાડ
કર્યો
કહ્યું
જુઠું
છેતર્યા
નુકસાન
યાદ
સપડાય
જુઠાણું
જલદી
જુઠો

પાઠ ૧૯	બચશો	ભિખારી	પ્રભુ	શિકાર
શિઆળ	ખુશીથી	અહીં	વીસરૂં	બચ્ચું
દેડકાં	રહીશું	ક્યાં	અગણિત	રૂપાળું
જુક્તિ	અહીંથી	લુગડાં	કર્યાં	દોડાવી
તળાવમાં	જવાશે	આંધળો	ઉજાસને	મૂક્યો
મૂકી	વારાફરતી	ખાઉં	ઉપયોગી	પકડ્યું
માંડ્યું	મોંમાં	મળ્યું	દામ	ઉપાડી
પૂછવા	ઘાલીને	રસ્તેથી	વરસાદેથી	માંડ્યું
અલ્યા	ત્યાં	અપંગ	ભેંસને	દીધું
દુઃખ	કબુલ	ચાલ્યા	દૂધ	એકદમ
કહ્યું	દૂર	ગજવામાં	દહીં	છલંગ
દયા	પ્રમાણે	પૈસા	સૌ	રાત્રે
સગાં	રસ્તામાં	સેવ	ઠામ	દેવતાઈ
વહાલાંએ	પાઠ ૨૦	દુકાનેથી	ફૂલ	પુરુષને
વિચાર	દુઃખ	પાઠ ૨૧	બનાવ્યાં	ગરીબડી
સાંભળતાંજ	જાણુનાર	ઇશ્વરનું	પાઠ ૨૨	દયા
ઊઠયાં	અન્ન	વિદ્યા	સરદાર	પરમેશ્વર
નહિ	ભૂખ્યા	ચંદ્ર	સ્વપ્નું	બન્યા
બાંધ્યું	કનુ	કદી	જંગલમાં	દેશનો

પાઠ ૨૩

રૂપાળું
ઉંદરડી
રસોડાના
ભંડારીઆમાં
રોટલી
ભાડુ
ભોંય
ખૂશ
આણ્યું
બિલાડી
મૂકેલી
મઝાની
મઝાનું
મણા
ઉંદરીઉં
ભોગજોગે
પેઠી
દુઃખનો
નીકળતા
પૂછયું
હંમેશાં
પૂછીને

પાઠ ૨૪

કીડી
નદીના
કાંઠા
પીપળાનું
પોલમાં
ઝેરી
રસ્તા
પંખી
બેસતું
ફુંફાડા
ઉડાડી
મૂકતો
ઉંદર
દેડકાં
નાખતો
છૂંદી
ફેણ
છોલાઇ
નીકળ્યું
પહોંચી
વાગેલે
ઠેકાણે
વળગીને
ચટકા
દીધા
પછાડી
પછાડા
ઝાઝી
લીધો
પ્રાણજ

પાઠ ૨૫

સેવા
ઘરડાં
લુલાં
આંધળાં
દીકરો
સાંભળ
તીર્થ
કાવડ
દુઃખ
મનસુબો
તૈયાર
બેસાડયાં
પિતા
ખાંધે
સૌને
અચરજ
સંતાપ
સઘળાં
આશિષ
પ્રભુએ
લહેર

પાઠ ૨૬

ચતુરાઈ
તરસ
વાડામાં
કુંજો
થોડું
કાગડો
બેઠો
ચાંચ
ઘાલતો
ફાંફાં
માર્યાં
બાજુએ
પહોંચે
જોયું
ઉંડું
જણાયું
વિચાર
લાગ્યો

એટલામાં	ધીરજ	સાંભળી	દહાડીઆને	દીધાં
ઉપાય	કઠણ	મલકાવી	આપણે	ત્રીજે
સૂઝી	જલદી	કાળુનેએ	ભાણ	ગાડું
આવ્યો	મુકાય	બાથમાં	બૂડે	વાળ્યા
કેટલાક	સૌ	લીધાં	પુરૂં	પાથરા
કાંકરા	પાઠ ૨૭	બચ્ચીઓ	બધાંએ	ભર્યાં
માંડચા	કાપણી	ભાથું	દાતરડાં	માડચું
નાખતો	પટેલ	ઉનો	હાથમાં	દેખાવ
આવ્યું	થાકીને	રોટલો	ચાસ	ખળી
ત્યારે	મહેનત	દાદીમાએ	ત્રણત્રણ	આગળ
બોળી	ઘઉં	થોડું	ચચ્ચાર	પહોંચ્યા
પહોંચી	દહાડો	માખણ	આથમે	હસતાં
તેટલું	આથમતા	આપ્યું	પાઠ ૨૮	ઉતાર્યાં
પીધું	વઢાઇ	મરચાં	ઘઉંનો	ભાર
મટાડી	દિવાળી	આદુ	પાથરાને	ખળીમાં
ચાલ્યો	દાદાજી	ચટણી	દહાડા	ઠાલવ્યો
બધું	વઢાશે	વંતાકનું	ખેતરમાં	કેટલેક
છુપાઇને	મદદ	શાક	તડકે	કાઢવા
બોલ્યો	સાદ	ભૂખ્યા	સુકાવા	સૌ

१३७९२

બળદના	પાઠ ૨૯	વાળુ	ચંદ્રમા	ઝાંખો
હાલરાને	કાપણી	ઈશ્વરનું	ત્યાંસુધી	કામઠા
પગર	ઉમંગે	પાઠ ૩૦	નીકળ્યા	પાતળો
ફેરવતી	વાદળીઓ	દીસે	બોલ્યો	વળેલો
પટલાણી	સદાય	તૈયાર	દહાડો	ત્યાર પછી
કેટલાક	ઉભરાયો	કુંડાંમાં	સાંજે	છેવટે
ઉપણીને	સુંદર	છુટું	મેદાનમાં	થાળી
કુંવળ	ફાલ	ગોળ	નીકળ્યા	ઊગે
ઢગલા	લણીએ	સરસ	ઉતરી	ત્રીજે
છેવટે	ખંત	પિલાય	બોલ્યો	અંધારી
ખેતરમાં	ધરીને	છુટા	વિષે	પેઠે
ખળીમાં	વાંકું	ટોપલામાં	બોલું	ઝગઝગે
ઉજાણી	દાતરડું	કુંસા	થાળી	વધારે
ખૂશ	કુંડાં	ઊડી	જેવડો	દેખાતા
કારભાર	ઢગલો	કોથળાઓ	ગોળ	જુઓ
માતોજ	હૈયે	હાથોહાથ	ઊગે	વાદળાં
ડાહી	લણણી	પાઠ ૩૧	ત્યાંસુધી	ચઢી
હોંસીલી	સર્વે	આકાશની	દેખાય	પાઠ૩૨-૧
છોડ	મૂકો	સહેલ	અજવાળું	વરસાદ

બેસાડયાં	દરીઆમાં	માંડયા	નઠારી	મટોડી
આવ્યાં	થોડોક	ખોદતું	દેડકે	સુકાય
લાગ્યાં	ખેંચી	ચાલ્યું	તાણી	કઠણ
મનુ	રથમાં	કાદવ	પાઠ ૩૩	ધારવાળા
એટલા	જોડેલા	ખેંચી	ઢેફું	પથરાના
વાદળાં	ખેંચનાર	બિચારા	પત્થર	કકડા
ઢંકાઇ	પાઠ ૩૨-૨	પછડાતા	રેતી	ઘસાઈ
મોઢાં	થોભ્યાં	તણાઇ	પ્યાલું	કાંકરી
જોઇતાં	રહ્યાં	છેવટે	નીતર્યું	ગોળ
રમવાનું	ચોકખી	તળાવ	રસ્તા	ઝીણી
સાંભળી	રથમાં	નદીમાં	ઘસીએ	બાંધવાની
ઝાડપાલો	મઝા	ત્યાં	ભુકો	રસ્તા
છોડવા	ગામડાં	તૈયાર	મટોડી	સાહી
દહાડા	ઝાડો	બંધ	ડહોળું	ચૂસી
ભોંયમાં	મઝા	દોડી	ઠરે	પાઠ ૩૪
નીકળાતું	છોડી	ઘેબરીઓ	ઘસડી	માટી
ભૂખે	અહીં	રોટલી	નદી	ભઠ્ઠી
હમણા	પડયું	કારેલાનું	તળાવમાં	સીંચ્યાં
તળાવ	એટલું	નેવલે	કાદવ	નાખ્યું

ઇંટવાડો	લીધી	ઝીણા	ધમણ	પૂછયું
અહીં	કર્યો	વાડકીમાં	ચલાવતા	તેમણે
કેટલાંક	ગજવામાંથી	વાડકી	બેઠો	કહ્યું
માણસો	ચપ્પુ	સુકવીને	સળીઓ	લોઢાનો
ભોંયમાંથી	કર્યાં	ભઠ્ઠીમાં	ચળકતો	ત્યારે
ખોદતાં	વચમાંથી	વાસણો	દેવતામાં	લોઢું
ઇંટ	દબાવી	ગોળી	ખૂબ	ચળકે
નળીઆં	વાડકી	ગાગર	તપાવ્યો	ટીપી
બનાવતાં	મોતીએ	ઘડા	લાલચોળ	ખેંચાય
પીળી	માંડયો	કોઠી	એરણ	મેં
ધોળી	દબાવે	કોઠીઆં	હથોડા	સોનું
ભુરી	ભાંગી	તૈયાર	ટીપ્યો	રૂપું
સુકી	કેટલુંક	પાઠ ૩૫	ટીપવાથી	તાંબું
તપાસી	ઝટ	ધાતુઓ	સળીઓ	પિત્તળ
કઠણ	ઉતરી	મૂકયો	લાંબો	ચળકે
પછાડવાથી	માટીમાં	પૂછયું	પાતળો	ટિપાય
ભાંગી	કાણાં	સમજ્યો	જતરડામાં	પેટીમાંથી
જણાઇ	કણક	પિત્તળ	ખેંચી	કાઢયા
ચીકણી	ઘાટ	લુહાર	કર્યો	ઓળખાવ્યા

તાંબાનો	ઢગલી	લગભગ	ચીરૂં	પહેરવાના
ઝાંખો	પાઇ	આવ્યો	માથા	કપડાં
લોઢાનો	પૈસા	કહ્યું	મુદર	તૈયાર
ઓછાવત્તા	ઢબુ	આપ્યા	ભૂખે	મોટાઈ
કલાઇ	અધેલા	ત્રણ	સાંભળી	જોઈતી
સીસું	તાંબાના	આઠ	તોલે	કોદાળી
જસત	તપાસી	વટાવ્યા	નાકું	સાંભળતી
પાઠ ૩૬	સૌ	તેમણે	લાકડાનો	ઊઠી
નાણું	વધારે	પંદર	સખત	વઢી
કાઢયાં	કોથળી	ઊઠયા	ઘાલે	લોઢું
ત્રીજો	રૂપીઓ	સલામ	માથું	ખોદી
વાત	અડધો	પાઠ ૩૭	ફાટ ફાટ	કાઢી
ત્યાં	પાવલી	કુહાડી	નાકામાં	બિચારીને
દુકાનમાં	બેઆની	સોય	દોરો	દુઃખ
બેઠા	બતાવ્યા	લક્કડફોડા	સુખ	ભઠ્ઠીમાં
ઓળખતા	રૂપાનાં	તકરાર	અણી	બળવું
બોલાવ્યા	કોથળીમાંથી	પાનું	ચળકાટ	પડયું
શેઠની	મહોર	ધાર	કયાં	ત્યારપછી
આગળ	કાઢી	લાકડાં	હોઉં	બધાં

પેદા	કાણાં	છોકરાં	એટલે	લીમડો
પાઠ ૩૮	કાણાંવાળું	વિષે	સમજાશે	ઘણા
ફૂલઝાડના	લટકતું	ઉખેડી	ભોંયમાંથી	છોડવો
કયારા	આંગળી	ભોંયમાં	સુકાઈ	છોડવામાંથી
ગોળ	પૂછયું	મુળીઉં	ઉખેડી	મુળીઆં
ચોરસ	મધપુડો	મુળીઆં	સુકાઇને	વાંકાં
ત્રિકોણ	મધમાખીઓ	વિનાં	વધીને	ઉંડાં
કર્યાં	મધ	ઉભું	ઉંચા	ઉતરેલાં
રોપ્યાં	કુવા	થડમાંથી	પેડે	મૂળમાંથી
ગલગોટા	કોસ	દાંડાઓ	પથરાય	ફૂટેલા
મોગરા	થાળા	ફૂટેલી	કોહળાનો	વધે
જુઓ	લલકારતો	ડાળાં	વેલો	પાંદડાં
દાડમ	જીવતાં	ડાળીઓ	પાઠ ૪૦	ટટાર
લટકે	લીલાંછમ	પાંદડાં	આંબા	મોઢા
જમરૂખી	દેખાતાં	લાંબું	સિવાય	ઉંચું
જમરૂખ	ખૂશ ખૂશ	ખીલશે	શકશો	પાતળું
પંખીઓ	પાઠ ૩૯	બતાવું	વડ	ફૂટે
બેઠેલાં	છોડવા	જેવું	પીપળો	ડાળમાંથી
ડાળી	વચ્ચે	સુધી	આમલી	ચામડી

થડને
છાલ
ખરબચડી
કઠણ
ઝીણા
પાતળાં
ફૂલ
ફળ
ઊગતા
ઘણાખરા
લાકડાં
બાળવાના
મેજ
ખુરસી
ખાટલા
પાટલા

પાઠ ૪૧

વેલા
ધનજી
લીલુંછમ
કંઈક
પાંદડાં
ફૂલ
ફળ
પૂછયું
તુરીઆ
ગલકીના
વળગીને
ચઢે
દોરી
વળગી
માંડવા
ચઢયાં
પથરાઇ
વીટળાઈને
તરબુચ
આરીઆના
દેખાઇ
ભોંય
પથરાઇ
થડ
મુળીઆં
જણાતાં
ઉખેડયો
બતાવ્યાં
કહ્યું
પાતળાં
ટુંકા
ભોંયમાં
ઉંડાં
ઉતરતાં
દોરડી
દોરડા
વાળીએ
ફૂટેલાં
થોડે
અંતરે
ગાંઠા
પાંદડાં
ફૂલ

પાઠ ૪૨

ધનુના
લાવ્યા
સૂઇ
ઊંઘમાંથી
કયાંથી
વાસ
બાઝી
વધતી
વધીને
ડીલ
ખાટો
ગોટલો
ગોટલામાં
જતન
કર્યું
બદલાઇને
ઊઠજે
દાતણ
ઘોળજે
ઢીલો
ડીટું
તોડી
ચૂસી
રસ
ફેંકી
નાખજે

પાઠ ૪૩

ભેંસ
ધીમેધીમે
હીંડે
ભસતો
શીંગડાં
માંડી
હલાવતી

અમળાઈને	વાગોળવું	પત્થર	ઉંચકીને	ભેંસનું
તૂટી	નીચલું	છુટા	ભૂલ	જાડું
તોડવું	જડબું	દહાડો	સોબત	મીઠું
પડતું	ઉપાડે	ટોળામાંથી	મોઢું	ગુણ
વારૂ	ઊઠે	છટકી	પુછડી	દોહી
ઉપલા	ફાટ	મળ્યું	ખરીમાંએ	ઠંડું
જડબાના	વધારે	ડુંગરા	ફાટ	ઉનું
દાંત	હીંડે	રસ્તે	વાગોળે	દોહ્યા
નીચલા	શરીર	ભૂખે	યાદ	બગડી
વચ્ચે	જાડું	લાગ્યું	વચ્ચે	દોહવાનું
ઘાસ	કાદવમાં	ચઢવાનું	પાતળા	વાસણ
માથું	ખાડા	ચઢી	મજબુત	ચોકખું
કોળીઆ	તળાવ	ઠરતા	શરીર	આંચળ
ઉતારી	જોરાવર	કુદવું	કૂદી	ધોઈ
ધરાય	વગડાઉ	કુદકો	દોડી	નાખવાં
વાગોળે	પુરી	ગબડયું	જાડું	વધારે
પેટમાં	પાઠ ૪૪	ચત્તુંપાટ	ઊનનો	નીકળશે
મોંમાં	બકરૂં	શોધવા	પાઠ ૪૫	કેટલાક
નિરાંતે	ઘેટું	નીકળ્યો	દૂધ	દેનારાં

સારૂં
ખવરાવવાથી
જાણુસો
દહીં
છાશ
માખણ
તાવીને
શિખંડ
બાળીને
પેંડા
ઉકાળીને
દૂધપાક
બાસુદી

પાઠ ૪૬

કુતરો
ચશ્મા
પ્રાણી
બબ્બે
છેલ્લા

પસંદ
ડાઘીઆ
બનાવ્યો
ટીપુ
ચાલાક
કારકુન
ડરાવ્યો
ગુપચુપ
બોલ્યો
પ્રાણી
ગંધ
એકદમ
ત્યાં
શિઆળ
સાંભળી
કહ્યું
અહીં
બોલાવ્યો
તૈયાર

પુછડી
રીઝે
માંસ
હાડકાંના
કકડા
ચાટવાનું
દાંત
અણીવાળા
મોઢાના
આગલા
તીણા
દાઢ
કકડા
જડબાં
હલાવતાં
ઊંઘના
ઝોકાં
મોંની
બંને

પરસેવો
ફૂટતો
સૌથી
છેલ્લી
એકાદ
ધણી
રહ્યો
ઊડયો

પાઠ ૪૭

પંખી
મોઢું
કયાં
ઠેકાણે
ડીલે
પીછાં
પુછડીમાંએ
ટાઢ
પાંખોવાળા
કાગડો

પોપટ
સમડી
કબુતર
આવડે
કીડા
જીવડાં
બાંધે
ઇંડાં
ઇંડાંમાંથી
બચ્ચાં
ત્યાંસુધી
ભોંય
આંગળાં
છુટાં
પડથી
જોડાએલાં
બતક
જળકુકડી
સિવાય

પાઠ ૪૮	પુછડી	વળેલી	પ્યાલાં	બાંધ્યું
પોપટ	ડીલ	સીધી	લોટામાં	નટુ
કાગડો	પીછાં	થોડુંક	લીધું	સૂતું
પાંજરૂં	ઊડો	નાખ્યું	વાદળી	ઉતારી
બહુ	બાંધો	ભાગ્યું	કાઢ્યા	ઝોળીમાં
ભૂખ	વધારે	કૂદતો	પ્યાલું	સૂવાનું
ભૂખ્યો	મોંમાં	ઊડીને	નાખ્યો	રડાવ
માંડયું	લુચ્ચા	પાઠ ૪૯	હલાવ્યો	પાસું
સાંભળી	આવ્યો	આણ્યાં	નારંગી	પાંગરા
તરબુચના	હોઉં	રંગનાં	સુંદર	દોયણા
કર્યો	વચ્ચે	પડીકાં	કંકુ	ઓરડામાં
માંસ	આટલો	લાવ્યા	હળદર	સળીઓ
ધારીને	જીવજંતુ	કયા	વાદળી	ધૂળ
વિચાર	કોહેલું	જુદા જુદા	મેળવ્યો	લુગડાંનો
કર્યો	સાળેલું	બનાવતાં	જાંબુડો	ઝાપટી
ઓળખતા	આંગળાંમાં	આવડે	મેળવી	ઘોડીઆના
નહિ	પાછળ	પડીકાં	મેશના	મોભમાં
આપણે	આગળ	શીખવ્યું	પાઠ ૫૦	ભમરીઓ
બેઉને	છેડેથી	જોઉં	પારણું	પુતળીઓ

જાંબુડી	હાલરડું	ચીતરેલ	તળાઈએ	ઊંઘીને
ગુલાબી	રંગીત	ચઢાવું	ચિનાઈ	ઊઠશો
ઘોડીઆના	પોઢો	પઢાવું	ફૂલડાં	વ્હાલીશ
ગોદડીએ	રસીલા	સૌને	સૂવાની	ગજવે
પાથરી	ઝુલાવું	મઢાવું	બિછાવું	
ઝુલાવવા	જડાવું	મખમલ	દોરીએ	—:૦:—
ધુમણ	પધરાવું	મશરૂની	હિંચોળું	

કઠિન શબ્દો.

ઊગતાં, ઊઠીને, ઊઠું છું, ઊઠયા, ઊઠયો, ઊઠયાં, કૂદી, ચૂસી, છૂટશે, છૂટયો, તૂટી, પૂછવા, પૂછયું, પૂરે છે, ફૂટે, ફૂટેલા, ફૂલઝાડ, બૂમો, ભૂખ્યો, મૂકું, મૂકયો, સૂઇ, સૂઝી, સૂવું.

ઇજા, ખીજયા, ખીલશે, ચીકણી, ચીતરેલ, ચીરૂં, જીત્યો, જીવતાં, ઝીણી, ટીપવાથી, ટીપ્યો, ડીઠું, તીણા, તીર્થ, ત્રીજો, દીકરો, દીકરી, દીધો, દીલ, દીવા, દીવાઘેન, દીસે, ધીરજ, ધીરૂ, નીકળતો, નીકળ્યું, નીચલું, નીતર્યું, નીસરી, પીછાં, પીતરાઈ, પીધું, પીપળો, પીરસ્યાં, પીળો, ફીકર, બીતો, લીધો, લીમડો, લીલાંછમ, વીટળાઈ, શીખવ્યું, સીસી.

કુજો, ખુણો, ખુશી, ગુણ, ગુરુ, ચુનો, છુટા, છુટું, છુટ્ટા, જુઓ, જુદું, પુરી, પુરૂં, પુળા. ફુઓ, બુધ, ભુકો, સુખ.

કુતરો, કુલડી, ખુરસી, ઘુઘરા, ઘુમણ, દુખડાં, દુઃખ, પુછડી, પુરુષ, મુખડું, મુદર, લુગડાં, સુકવી,

સુરજ, ગુપચુપ, જુમેરાત, નુકસાન, પુતળીઓ, સુરવાલ, મુસલમાન.

અંગ, અંગરખી, અંતરે, અંદર, અંધારૂં, ઈંટ, ઈંટવાડો, કંઈ, કંસાર, ખંડ, ગંદવાડ, ગંદી, ગંદો, ગંધ, બંધ, ઘંટ, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, ચંચળ, ચંપેલી, જંગલ, જંતુ, પંખી, પંદર, પંપાળી, ઠંડું, ભંડારીઉં, મંગળ, મંડયો, રંગ, વંતાક, શંકર, શંભુ, સંગ, સંજોરી, સંતાપ, સંતાવા, સંભાળ, સંસાર, હંમેશાં.

આંખો, આંગળી, આંગળા, આંગણામાં, આંચળ, આંધળો, આંબો, કાંકરા, કાંચળી, ખાંધે, ગાંઠા, ચાંચ, ઝાંપે, જાંબુડો, ઝાંખા, ટાંગેલાં, તાંબું, દાંડીઓ, દાંત, પાંગરાં, પાંચ, પાંજરૂં, પાંદડું, પાંસરૂં, ફાંફાં, બાંધ્યું, માંડયું, માંદો, માંસ, માંહે, લાંબું, વાંકું, વાંસો, સાંભળતાં, સાંભળી.

ઈંડાં, લીંપિગુંપે, લીંબુ, સીંચ્યા, શીંગડાં, હીંડે, ઉંચકી, ઉંચું, ઉંડું, ઉંઘાડવા, ઉંદર, ઉંદરડી, ઉંદરીઉં, કુંવાળ, છુંદાય, ઢુંકા, ડુંગર, કુંડાં, ફુંફાડા, સુંદર.

ઊંઘ, છૂંદી, છૂંદે.

તેં, મેં, ભેંસ, ખેંચાય, પેંડા, લેંઘી, ખેંચે, ફેંકે, ભોંય, મોં, પૈંઆ.

જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

ચિનાઈ, સિવાય, દિવાળી, નિશાળ, નિશાળીઆ, પિલાય, નિરાંત, બિચારા, બિછાનું, બિલાડી, ભિખારી, વિચાર, શિઆળ, શિકાર, શિખામણ, સિપાઈ, પિત્તળ, નિત્ય, હિંચોળું.

ઉકાળી, ઉખેડી, ઉખેડયો, ઉજાસ, ઉડાડી, ઉતારી, ઉતાર્યું, ઉપાડી, કુહાડી, ઝુલાવું, ઝુલાવવા, તુરીઆં, મુકાઈ, મુળીઉં, મુળીઆ, રૂપાળું, રૂપીઓ, લુહાર, સુકાઇ, સુકાય, ગુલાબ, જુઠાણું, દુકાન, છુંદાય, ઝુંપડા, ઉંઘાડવા.

મસિઆઈ, ફોઇઆત, હોશિયાર.

ડીલ, દીલ, લીખ, જીવ.

કીડી, સીસી, સીધી, ટીપી, ઝીણી.

કૂજ, ખૂબ, ખૂશ, દૂર, ધૂળ, મૂળ, પૂછ, ફૂલ, ભૂલ, બૂમ, ભૂખ, દૂધ, ઊન.

કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

કનુ, મનુ, ભાનુ, નાનુ, ચીનુ, મટુ, નટુ, છોટુ, બહુ, વહુ, આદુ, સાસુ, લાડુ, ધીરૂ, સારૂ, વારૂ, રામુ, માધુ, ધાતુ, ઢબુ, વાળુ, કાળુ, ગુરુ, ટીપુ, પ્રભુ, જંતુ, શંભુ, જાંબુ, લીંબુ, ચપ્પુ, લલ્લુ, વગડાઉ.

કબાટ, કોટ, ચળકાટ, ઝટ, પેટ, પોપટ, ફાટ, પાટ, ઘાટ, ચત્તુંપાટ.

આઠ, પાઠ, શેઠ. [અઠવાડીઉં, ભંડારીઉં,

દાઢ, ટાઢ, સઢ, [સાત, રમત, હેત, ખેડુત.

સાથ, હાથ, નાથ, બાથ, માથું, ભાથું.

સાદ, પ્રસાદ, યાદ, ઉમેદ, મદદ, બળદ, વરસાદ, પસંદ, એકાદ.

બંધ, ગંધ, દૂધ, મધ, [અહીં, તહીં, દહીં.

રવિ, શનિ, જુક્તિ, નહિ.

પાંદડાં, ગોદડી, દહાડો, દોરડું, દાતરડું, દાડમ, દેડકું.

જોડાક્ષર.

ઊઠયાં, ત્રણ, ત્રીજો, શુક્રવાર, છેલ્લો, રહ્યો, ચિત્રો, ઇશ્વર, જ્ઞાન, નિત્ય, નાહ્યા, કહ્યું, લાગ્યો. ચોકખાઇ, રમ્યો, ફોક્ષા, ચોકખા, ભાગ્યો, કર્યો, કયારે, આપ્યા, અડાડયો, મંડયો, સર્વે, ત્યાં, બોલ્યો, પ્રમાણે, બોલાવ્યો, માંડયું, પીરસ્યા, બબ્બે, જીત્યો, મળ્યો, પરીક્ષા, માર્યાં, પ્રાણી, ખીજ્યા, નક્કી, છુટ્ટા, છૂટયો, ચપ્પુ, ગમ્યો, આણ્યો, પૂછયું, લખ્યુ, મશ્કરી, પસ્તાય, બચ્ચાં, જુક્તિ, અન્ન, ભૂખ્યો, અલ્યા, વિદ્યા, ચંદ્ર, પ્રભુ, સ્વપ્નું, પરમેશ્વર, રસ્તો, બચ્ચીઓ, ઉતર્યા, કલ્યાણ, ચંદ્રમા, નીકળ્યા, બેસાડયાં, આવ્યાં, લાગ્યાં, થોભ્યાં, રહ્યાં, ચોકખી, પત્થર, પ્યાલું, નીતર્યું, રસ્તા, ભઠ્ઠી, સીંચ્યાં, ગમ્યું, નાખ્યું, મૂકયો, પૂછયું, સમજ્યો, પિત્તળ, કાઢયા, ઓળખાવ્યા, વત્તા, કાઢયાં, બતાવ્યાં, વટાવ્યાં, લક્કડફોડા, ત્રિકોણ, કયારા, કર્યા, વચ્ચે, ચઢ્યા, ઉખેડયો, કર્યું, પત્થર, ચત્તુંપાટ, દોહ્યા ચશ્મા, પ્રાણી, બબ્બે, છેલ્લી, બચ્ચાં, લુચ્ચા, આણ્યાં, શીખવ્યું, બનાવ્યો, બાંધ્યું.

મળતા જોડાક્ષરો.

મૂકયા, *મૂકયા, મૂકયું, મૂકયો, કયારા, કયાં, ભૂખ્યો, નાખ્યો, નાખ્યું, લાગ્યો, સીંચ્યું, પૂછયું, ખીજ્યા, સમજ્યો, છૂટયો, ઊઠયા, ઊઠયાં, અડાડયો, મંડયો, ઉખેડયો, માંડયું, પકડયું, બેસાડયાં, કાઢયું, ચઢયું, આણ્યો, વખાણ્યો, આણ્યું, નિત્ય, ત્યારે, ત્યાં, જીત્યો, વિદ્યા, બાંધ્યું, ધ્યાલું, રોપ્યું, આપ્યું, થોભ્યાં, ગમ્યું, કર્યું, ભર્યું, નીતર્યું, કર્યાં, માર્યાં, ઉતર્યાં, છેતર્યાં, સર્વે, બોલ્યું, અલ્યા, ઓળખાવ્યો, હાલવ્યો, તપાવ્યો, બનાવ્યો, બોલાવ્યો, ભાવ્યાં, બતાવ્યું, શીખવ્યું, હલાવ્યું, પીરસ્યું, દોહ્યા, નાહ્યા, કહ્યું, રહ્યું, મળ્યું, નીકળ્યું.

છેલ્લો, ફોલ્લો, લલ્લુ, લક્કડફોડા, નક્કી, લુચ્ચા, બચ્ચું, બચ્ચી, વચ્ચે, છુટ્ટો, પિત્તળ, વત્તા, ચતુષ્પાટ, અન્ન, ચપ્પુ, બબ્બે.

ચોકખા, ચોકખાઇ, મુશ્કિલ, ભઠ્ઠી, પથ્થર.

શુક્ર, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, પ્રભુ, પ્રમાણે, પ્રાણી, ત્રણ, ત્રિકોણ, ત્રીજો, ભત્રીજો, મિત્રો.

---

*અનુસ્વારનું ભાન કરાવવું.

ચશ્મા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર.
રસ્તો, પરીક્ષા, વિદ્યા, જ્ઞાન.

પરીક્ષામાં આવનાર શબ્દો.

અક્ષર, જ્ઞાન, નિત્ય, જુઠું, શિક્ષા, લુગડાં, અડવાડીઉં, ભંડારીઉં, ચિત્રો, ટાંગેલાં, ધોતલી, મસિઆઇ, અગણિત, પુરુષ, ઢગલો, દોરડું, ફૂટેલાં, શીંગડાં, વગડાઉ, ઓઢણી, ગંદવાડ, કવિતા, દાતણ, કઢી, દુખડાં, ગાદી, પૈંઆ, વધારેલાં, પાંદડાં, ચટણી, તૈયાર, પરીક્ષા, દેડકાં, દુઃખ, નુકસાન, છુંદાય, છુટ્ટો, છૂટયો, હોશિયાર, ચપ્પુ, વખાણ્યા, કાઢ્યા, મશ્કરી, જુઠાણું, જુક્તિ, બાંધ્યું, ભૂખ્યા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર, વિદ્યા, સ્વપ્નું, મનસુબો, આશિષ, પટલાણી, દાતરડું, નિતર્યું, પ્યાલું, પત્થર, ભઠ્ઠી, સીંચ્યાં, પિત્તળ, ત્રિકોણ, મુળીઉં, પૂછયું, વીટળાઇ, ઉખેડયા, તૂટી, નિરાંતે, ચત્તુંપાટ, ઠંડું, ચશ્મા, જાંબુડો, બાસુદી, હળદર, ગોદડી, ચોકખાઇ, અડાડયા, અન્ન, તીર્થ, લક્કડફોડા, દોહ્યા, શિખંડ, જીવજંતુ.

☞ અમૂલ્ય સૂચના. ☜

મુખગણિત શબ્દ વાંચી છેતરાતા ના.

—મુખગણિતની ચોપડી ખરીદતાં પહેલાં—

"મુખગણિત શિક્ષક" જરૂર જોજો કારણ ?

(૧) દેશી રાજ્યોએ ટેક્સ્ટ બુક્સ, ઈ. લા. માટે મંજુર કરેલા છે.

(૨) કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ પસંદ કરેલા છે.

(૩) વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોએ અંગિકાર કરેલા છે.

(૪) આપો આપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું શ્રેષ્ઠ સાધન છે.

વધુ ફેલાવા કરવાના હેતુથી કમીશન પણ સારૂં આપવામાં આપે છે.

"મુખગણિત શિક્ષક"

બાળવર્ગનો	૦—૧—૬	ત્રીજા ધો૦ નો	૦—૨—૬
પહેલા ધો૦ નો	૦—૧—૯	ચોથા ધો૦ નો	૦—૪—૦
બીજા ધો૦ નો	૦—૨—૦	પાંચમા ધો૦ નો	૦—૪—૦

—: અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી :—

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના

જામનગર અને વાંકાનેર સ્ટેટમાં બીજા ધોરણ માટે

ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર થએલા

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલમાં

ઈનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર થએલા

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ, શાહપોર—સુરત.

બીજા ધોરણના 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન'

મંજુર થયાના હુકમ તથા નંબર તારીખ.

મહેરબાન જામનગર એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબની ઓફિસ એ. જા. નં. ૪૪૧ તા. ૨૧-૭-૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવું આવ્યું છે, કે "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના. આ સ્ટેટ સ્કુલોમાં બીજા ધોરણમાં,

ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબ ઓફિસના નં. ૫૧ તા૦ ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે, કે-બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

વાં હુ. સા. આ. નં. ૨૭૦/૧ તા. ૧૭-૧૨-૧૯ થી આ સ્ટેટની નિશાળોમાં **ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.**

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધ ગવર્નર સહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નં. ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯ થી બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં

ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યા છે.

એ. જા. નં. ૨૯૩ તા૦ ૧૧-૯-૧૯૧૯ ગોંડળ સ્ટેટમાં **ઇનામ, લાયબ્રેરી માટે મંજુર.**

હુ. મુ. નં. ૪૧૬૬ તા૦ ૨૮-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ સ્ટેટમાં **લાબ્રેરી માટે મંજુર.**

છગનલાલ મોતીરામ શાહ શાહપોર-સુરત.